



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 2. Utrùm possint dari, & reverà dentur leges purè pœnales.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

tinēt præcepta duo, quæ in conscientia obligant, unum faciendi vel omittendi aliquid, alterum verò subeundi certam pœnam, si actus præceptus vel prohibitus, omittatur vel ponatur. Atqui dari potest huiusmodi lex. Nam lex huiusmodi non superat potestatem legislatoris humani, sive civilis, sive ecclesiastici; imò recta gubernatio & bonum commune postulant, ut hanc potestatem habeat legislator humanus, sive civilis, sive ecclesiasticus; lex enim ad aliquid faciendum, vel omittendum obligans, & simul pœnam transgressoribus imponens, nullam continet injuriam, & potest esse valde conveniens, imò & moraliter necessaria communitati, quia obligatio in conscientia ad faciendum vel omittendum actum eum obligatione ad pœnam, magis urget, quàm alterutra tantùm, & potest sæpè contingere, ut una tantùm obligatio sit parum efficax, Ergo, &c.

RESPONSIO II.

Reverà dantur leges pœnales mixtæ,

Prob. Lex præcipiens sub aliqua pœna, ut aliquid fiat vel non fiat, simul obligat in conscientia ad aliquid faciendum vel non faciendum, & pœnam imponit transgressoribus, Atqui dantur legis huiusmodi, tum civiles, tum ecclesiasticæ, ut constat ex utroque jure, civili & canonico, Ergo, &c. *Prob. maj.* Et 1. quidem clarum est, quòd talis lex transgressoribus pœnam imponat; hoc enim expressè dicunt verba legis. 2. Quòd talis lex obliget in conscientia ad aliquid faciendum vel non faciendum, patet ex eo quòd præcipit ut aliquid fiat vel non fiat: legitimum enim superioris præceptum necessariò & ex natura rei inducit obligationem in conscientia.

Præterea, pœnæ temporalis adjectio, 1. non est impossibilis cum obligatione in conscientia, ad faciendum vel non faciendum aliquem actum, ut ostensum est. 2. Non est sufficiens indicium, quòd superior nolit præcipere, & consequenter nolit obligare in conscientia ad aliquid faciendum vel non faciendum, quia superiores non solent pœnas adicere, ut præceptum suum destruant, sed è contra ut illud minuant, atque ad illud implendum subditi efficacius inducantur, Ergo, &c.

Obj. Qui unum è duobus exprimit, & alterum tacet censetur illud excludere quod tacet. Atqui in legibus de quibus agitur, legislator unum exprimit, nempe pœnam temporalem, & alterum tacet, nempe obligationem in conscientia ad faciendum vel non faciendum aliquid. Ergo censetur hanc obligationem excludere. *R.* cum qui unum exprimit, & aliud tacet, excludere illud quod tacet, quando aut unum est impossibile cum alio, aut alterutrum è duobus eligendum est, aut expressa utriusque mentio faciendâ est, nec sufficit implicita. At 1. obligatio ad pœnam temporalem non est impossibilis cum obligatione in conscientia, ad faciendum vel non faciendum aliquem actum, sed è contra utiliter & convenienter conjungi possunt. 2. Propter hanc rationem cum legislator ferat legem, non tenetur alterutram obligationem eligere. 3. Non est necessaria expressa mentio obligationis in conscientia, faciendi vel non faciendi aliquem actum, sed omninò sufficit implicita, contenta in præcepto, quo legislator sufficienter significat se obligare in conscientia sub mortali vel veniali, prout materia quæ præcipitur, gravis est vel levis: nam obligatio in conscientia essentialiter adnexa est præcepto, nec solet aliter significari quàm præcipiendo.

Itaque ut legislator, etiam ea lege qua pœnam transgressoribus expressè imponit, obliget in conscientia ad aliquid faciendum vel non faciendum, sufficit, si velit præcipere, & præcipiat ut fiat vel non fiat aliquid, sive cogitet de obligatione in conscientia, sive non; sive expressè intendat obligare in conscientia, sive non; sive sciat quid sit obligatio in conscientia, sive non: tunc enim vis naturalis præcepti inducit obligationem in conscientia faciendi vel non faciendi actum, quem fieri vel non fieri lex præcipit, sive purè præcipiat, sive præcepto certam pœnam temporalem appo-

nar. Hinc Principes infideles, qui leges suas ferendo aut ignorant quid sit obligatio in conscientia, aut saltem de ea non cogitant; hoc ipso quòd volunt præcipere, & præcipiunt aliquem actum, ad illum obligant in conscientia, ut probant verba Apostoli Rom. c. 13. aliàs jam non semel citata.

ARTICULUS II.

Utrum possint dari, & re vera dentur leges purè pœnales.

RESPONSIO I.

Dati possunt leges purè pœnales.

Prob. Lex purè pœnalis est ea, quæ unum tantùm continet præceptum, illudque disjunctivum, scilicet vel faciendi aut non faciendi actum aliquem, vel subeundi aut exequendi pœnam aliquam, si fiat aut non fiat actus. Atqui dari possunt leges huiusmodi; nam sicut legislator potest non præcipere, ut actus fiat aut non fiat, ita potest vel absolute præcipere ut fiat aut non fiat; vel præcipere disjunctivè, ut vel fiat, aut non fiat; vel si non fiat, aut fiat, subeat pœna quam apponit: potest enim habere causas rationabiles præcipiendi disjunctivè tantùm, modo explicato, puta ut magis vitetur periculum peccandi, & quia subditi ad actum præceptum vel prohibitum faciendum vel omittendum, sufficienter impelluntur timore pœnæ: imò hic modus præcipiendi quandoque magis expedit saluti & bono communi subditorum, Ergo, &c.

Obj. 1. Lex non potest obligare ad actum sub pœna, quin obliget sub culpa. Atqui lex pœnalis obligat ad actum sub pœna, Ergo etiam obligat sub culpa, & consequenter nulla purè pœnalis esse potest. *Probabit major.* Nam lex debet esse iuxta. Lex autem obligans ad actum sub pœna, & non obligans sub culpa, non esset iuxta, sed iniuxta: infligeret enim pœnam, nulla supposita culpa, quod injustum est, quia, ut ait S. Augustinus lib. 1. retract. c. 9. omnis pœna, si iuxta est, peccati pœna est; & supplicium nominatur.

R. dist. maj. Lex non potest obligare ad actum sub pœna propriè & strictè dicta, quin obliget sub culpa, C. maj. nam pœna propriè & strictè sumpta, est malum aliquod propter culpam inflictum, unde supponit culpam aliquam, propter quam infligitur; de pœna autem hoc modo sumpta loquitur S. Augustinus loco citato: Lex non potest obligare ad actum sub pœna impropriè & latè dicta, quin obliget sub culpa. N. maj. nam pœna impropriè & latè dicta, est onus quoddam, seu incommodum, quod imponitur, non propter culpam aliquam, sed aliam ob causam, puta ut subditi metu illius inducantur ad faciendum, vel non faciendum aliquem actum; unde culpam non supponit, sed solum v.g. omissionem vel positionem alicujus actus, licet nullo jure sit præceptus vel prohibitus.

Ad min. autem dico, legem pœnalem mixtam obligare sub pœna propriè & strictè sumpta: unde ad actum aliquem faciendum vel omittendum; non solum obligat sub pœna, sed etiam sub culpa. Lex verò purè pœnalis obligat tantùm sub pœna impropriè & latè sumpta; unde ad aliquem faciendum vel omittendum obligat sub pœna tantùm. In hoc ergo lex pœnalis mixta, & purè pœnalis differunt, quòd prima duplicem imponat obligationem in conscientia, unam ad aliquid faciendum vel omittendum, & alteram, si illud omittatur vel fiat, ad subeundum malum aliquod, quòd est propriè pœna, quia culpam supponit, & propter culpam imponitur; secunda verò, nempe lex purè pœnalis, unam tantùm imponat obligationem in conscientia, subeundi videlicet aliquod onus vel incommodum, ex hypothesi quòd fiat vel non fiat aliquis actus: quòd onus seu incommodum non est nisi impropriè pœna, quia nec supponit culpam, nec propter culpam imponitur. Unde fit, subditus, qui

facit

facit vel non facit aliquid quod lex non fieri vel fieri exigit sub tali onere, nullatenus peccat, modò onus illud subeat.

Obj. 2. Lex est ordinatio superioris, directiva actuum humanorum. Ergo subditus hoc ipso peccat, quòd non facit actum, quem illa fieri intendit: hoc ipso enim deficit à rectitudine legis. Ergo omnis lex, si ve pœnalis sit, si ve non, obligat sub culpa ad actum quem intendit fieri, & consequenter nulla ad actum quem intendit fieri, obligat sub pœna tantum, ac proinde nulla potest esse purè pœnalis.

R. legem omnem esse superioris ordinationem, actuum humanorum directivam, vel absolute præcipiendo ut aliquid fiat vel non fiat, & tunc subditus omittendo vel faciendum illud, peccat, & deficit à rectitudine legis; vel disjunctivè præcipiendo, ut aut aliquid fiat vel non fiat, aut pœna subearur, & tunc subditus, modò alterutrum præstet, non peccat, nec deficit à rectitudine legis, & ita non peccat, nec deficit à rectitudine legis, actum, cujus positionem vel omissionem intendit lex, omittendo vel faciendo, modò pœnam subeat.

RESPONSIO II.

Dantur leges purè pœnales.

Prob. ex Constitutionibus Prædicatorum, teste S. Thoma, qui sic ait 2.2. q. 186. a. 9. & 1. *In aliquareligione, scilicet Ordinis Fratrum Prædicatorum, transgressio talis, vel omisso (circa ea quæ ad observantiam regularem spectant) in suo genere non obligat ad culpam, neque mortalem, neque venialem, sed solum ad pœnam taxatam sustinendam.* Ergo, &c. Et verò quidni darentur leges hujusmodi; cum sæpe aptiores esse possint ad convenientem subditorum gubernationem; quia sæpe majorem adhiberi coactionem nec necesse est, nec expedit, & hoc pacto subditi ad faciendum vel omittendum aliqua, quæ ad exteriorem observantiam regularem pertinent, cum minori animarum periculo, & minori gravamine moventur sufficienter, sique lex finem à se intentum sufficienter assequitur cum minori gravamine, & periculo salutis subditorum.

Quæres, quandomam lex, quæ certam pœnam apponit, sit purè pœnalis?

R. Purè pœnalis est, 1. quando legislator aperte declarat, se nolle aliter obligare, quam sub pœna, 2. Quando verba legis, actum aliquem fieri vel non fieri exigentis, non exprimunt præceptum, cadens in actum illum, & aliunde ex circumstantiis, vel materia, aut pœna apposita verisimilius apparet, intentionem legislatoris non esse obligandi sub culpa, ad faciendum vel non faciendum actum; tunc lex meritis censetur obligare tantum sub pœna ad actum vel omissionem ejus, proindeque esse purè pœnalis. Talis v. gr. esset lex, qua diceretur: Qui rixatur perdat arma; vel: Qui venatur, tali pecuniæ summa mulctetur.

Aliter sentiendum est de lege, quæ imponit pœnam, quæ supponit culpam, ut de lege, qua dicitur: Qui hoc fecerit, excommunicetur. Quamvis enim non fiat per verbum præceptivum, sufficienter ex pœna apposita innoscit legislatoris intentionem esse obligandi, & quidem sub culpa gravi, ad aliquid omittendum, quia nemo excommunicari potest, nisi propter gravem culpam.

Idem dic de lege, quæ imponit aliam gravissimam pœnam. Sic lex, qua dicitur: Si quis hoc fecerit, capite plectatur; vel: Si quis hoc fecerit, bonis omnibus mulctetur; licet non exprimat verbo actum prohibente, censeri tamen debet actum prohibere sub culpa gravi, & ad omissionem illius sub gravi culpa obligare, quia propter pœnam appositam, sufficienter apparet legislatorum voluisse hanc obligationem imponere; nec sine gravi ipsius injuria, & legis ejus, præsumi potest tantam apposuisse pœnam omissioni actus, quæ aut nullo modo, aut non nisi leviter sit culpabilis.

Idem denique dicendum de lege quæ versatur circa

Simonet Theol. Tom. II.

bonos mores, vel vitia: quamvis enim non feratur per verba præceptiva vel prohibitiva, imò nec gravem adeò pœnam imponat, tamen propter materiam circa quam versatur, censenda est sub culpa obligare ad actum, vel ejus omissionem, quia legislator censendus est semper obligare modo magis conveniente. Magis autem convenit tunc ad actum vel omissionem ejus obligare in conscientia, quia, ut supponitur, lex multum valere potest, imò & valde necessaria est ad bonos mores promovendos, & vitia cohibenda.

Porro si dubium est, utrum legislator voluerit obligare sub pœna tantum, an etiam sub culpa, cum tutior pars semper tenenda sit, perinde subditi se gerere debent, ac si lex expressè obligaret non solum sub pœna, sed etiam sub culpa, ad actum, vel ejus omissionem.

ARTICULUS III.

Utrum lex pœnalis obligare possit in conscientia, ad subeundam pœnam ante sententiam judicis.

RESPONSIO I.

Lex pœnalis potest obligare in conscientia ad subeundam ante sententiam judicis pœnam merè passivam, seu pœnam privativam, ad cujus executionem ministerium delinquentis non requiritur.

Prob. Nam v. g. irregularitas & excommunicatio minor, non solum possunt incurri, sed etiam re ipsa incuruntur ipso facto, & ante sententiam judicis. Item excommunicatio major, suspensio, & interdictum possunt etiam incurri ipso facto, & ante judicis sententiam, & sæpe incuruntur. Atqui pœna illa omnes sunt pœnae merè passivæ. Ergo, &c. Ratio à priori est, quia legislator per legem suam potest infligere & exequi pœnas merè passivas, quoties hic modus infligendi & exequendi pœnas illas necessarius est, aut saltem valde conveniens ad bonum commune. Atqui hic modus infligendi & exequendi pœnas illas potest esse, & sæpe necessarius est, aut saltem valde conveniens ad bonum commune, ut docet experientia. Ergo, &c.

RESPONSIO II.

Lex pœnalis obligare potest in conscientia ad subeundam ante sententiam judicis pœnam passivam, seu privativam, ad quam requiritur ministerium delinquentis.

Prob. Nam 1. potest ipso facto, & ante sententiam judicis, induci privatio beneficii, etiam antea justè possessi, & obligatio in conscientia illud relinquendi. 2. Possit ipso facto, & ante judicis sententiam, induci privatio fructuum beneficii, & obligatio in conscientia eos restituendi. Atqui pœna illa, & alia similes, sunt privativæ, sic tamen ut ad earum executionem necessarium sit delinquentis ministerium. Ergo, &c. Ratio à priori est quia ad rectam gubernationem & bonum commune, sæpe necessarium, aut saltem valde conveniens est, ut legislator per leges suas certas, pœnas privativas imponat, ipso facto & ante sententiam judicis incurendas, cum obligatione sub culpa in reo eas exequendi, quoties scilicet, ut semper supponitur, per modum imponendi tales pœnas cum obligatione in conscientia illas exequendi etiam ante judicis sententiam, non excedit limites æquitatis, & justæ moderationis. Ergo, &c.

RESPONSIO III.

Lex pœnalis potest obligare in conscientia, ad subeundam ante sententiam judicis pœnam activam, hoc est pœnam quæ in actione delinquentis consistit.

Prob. Nam lex pœnalis potest v. g. in conscientia obligare ipso facto & ante judicis sententiam, ad precum aliquarum recitationem, ad moderatam corporis castigationem voluntariam, ad multam pecuniariam, &c. Atqui pœna hujusmodi in actione delin-